

UNIVERSITETS- OG HØGSKOLERÅDET
The Norwegian Association of Higher Education Institutions

***Forskningsressurser i en
finanskrisetid***
Forskningspolitisk seminar 3.11.09

***Jan I. Haaland,
rektor NHH og styreleder UHR***

www.uhr.no
uhr@uhr.no

Avgrensning og avklaring

- Jeg vil
  - Snakke om forskning **og** høyere utdanning – fordi begge deler er viktig og fordi de henger nært sammen
  - Hovedsakelig fokusere på universitets- og høyskolesektorens rolle
  - Ikke primært diskutere finanskrisen eller motkonjunkturpolitikk, men se på behovet for satsing på forskning og høyere utdanning i et lengre perspektiv
  - Men allikevel drøfte hvordan finanskrisen kan påvirke bildet

www.uhr.no

uhr@uhr.no

Visjon

Statsråd Tora Aasland (20.08.08) om det som må være vår felles visjon:

”Forskning og utdanning er grunnlaget for framtida. Å ikke satse på dette er gammeldags og hemmer utviklingen.”

Fra seminaret
Forskning på dagsorden,
20. august 2008

Universiteter og høyskoler deler denne visjonen, og vil gjerne bidra.

www.uhr.no
uhr@uhr.no

Kunnskapssamfunnet

Noen karakteristika

- Krav til kunnskap og kompetanse øker kontinuerlig i "alle" deler av samfunnslivet
- Næringslivet bli stadig mer kunnskapsintensivt
- En effektiv og god offentlig sektor stiller økende krav til kunnskap og kompetanse
- Innovasjon, nyskapning og entreprenørskap blir stadig viktigere

Satsing på forskning og høyere utdanning er en forutsetning for å kunne videreutvikle Norge som kunnskapssamfunn.

www.uhr.no

uhr@uhr.no

Studentboom

- Antall studenter vil vokse meget betydelig de nærmeste årene. I følge Regjeringens egne prognoser kan vi forvente
  - 50.000 – 100.000 flere studenter de neste 10-12 årene
  - Hovedtyngden kan komme de neste 5 årene
- I tillegg vil trolig behovet for etter- og videreutdanning vokse

Dette vil stille universiteter og høyskoler overfor store utfordringer – og kreve en systematisk opptrappingsplan.

Forskningsmeldingen

- Forskningsmeldingen (Klima for forskning)
  - Beskriver forskningens betydning for samfunnsutviklingen
  - Viser behovet for forskning på en rekke områder
  - Påpeker ønske om nye satsingsområder
  - Gir klar melding om å satse på forskning i tiden fremover

Dette vil også gi universiteter og høyskoler så vel utfordringer som muligheter.

www.uhr.no

uhr@uhr.no

Klare politisk signaler

Regjeringen har klart erkjent behovet for å satse på forskning og høyere utdanning

- **Trontalen** (oktober 2009)
  - Regjeringen har som en av sine viktigste prioriteringer å satse på utdanning, forskning og kunnskap
- **Soria Moria II** (september 2009)

Regjeringen vil

- styrke basisbevilgningene til universiteter og høyskoler for å øke utdanningstilbudet....
- øke forskningsbevilgningene i årene fremover, i tråd med Forskningsmeldinga
- Styrke grunnforskningen
- Bedre forskerrekrutteringen

www.uhr.no

uhr@uhr.no

Satsing på forskning og høyere utdanning

- Skal vi kunne møte disse behovene, kreves en opptrappingsplan for forskning og høyere utdanning.
- Viktige forutsetninger for å møte utfordringene
  - Langsiktige, forutsigbare rammevilkår
  - Samsvar mellom institusjonenes rammevilkår og aktivitets- og resultatkrav
  - Fullfinansiering av nye studieplasser og andre nye aktivitetskrav
  - Sikring av institusjonenes evne til å holde høy kvalitet i undervisning og forskning
  - Rekrutteringsplan som reflekterer reelle behov for forskerrekruttering
  - Incentiver for å sikre samarbeid og arbeidsdeling

www.uhr.no

uhr@uhr.no

Faktisk utvikling

Handlingsrom

- De siste 4 årene har de nominelle budsjettene til UH-sektoren vokst betydelig.
- Men veksten har i sin helhet gått til
  - Kompensasjon for pris- og lønnsvekst
  - Nye aktivitetskrav
  - Øremerkede tiltak (ofte med krav til egenandeler)
- Institusjonenes handlingsrom for å sikre kvalitet i undervisning og forskning oppfattes som strammere.

Handlingsromutvalget skal se nærmere på slike problemstillinger

www.uhr.no

uhr@uhr.no

Faktisk utvikling

Forskningsproduksjon i UH-sektoren

- Mens rammen for den resultatbaserte forskningsfinansieringen (RBO) har ligget fast, har produksjonen økt betydelig over de siste 4 årene:
  - Doktorgrader + 59 %
  - Publikasjonspoeng + 46 %
  - EU-midler + 11 %
  - NFR-midler + 7 %
- Skulle RBO-bevilgningen holdt tritt med produksjonen, ville det krevd ca. 500 millioner ekstra i 2010.

Finanskrise og forskningsressurser

- Forskning og utdanning er ikke typiske områder for motkonjunkturpolitikk
- Satsing på forskning og høyere utdanning krever langsiktig "investering" og ikke tilpasning til kortsiktige makroøkonomiske svingninger.
- Finanskrisen kan likevel bety noe både for behovet for og muligheten til å satse:
  - Etterspørselen etter utdanning kan påvirkes av finanskrisen
  - Investeringer som tidligere var "satt på vent" pga. det makroøkonomiske presset kan realiseres
  - Nye investeringer og satsinger kan forseres
  - Ledig kapasitet kan utnyttes

Men behovet for langsiktighet ligger fast

Hva har skjedd i finanskrisetiden?

- 2009
  - Opprinnelig budsjett – stramt
  - Saldering i desember 2008, samt krisepakke og revidert budsjett i 2009 bidro til noe ekstra, bl.a. ved
    - Bygg (som sto på vent) startet
    - Rekrutteringsstillinger
    - Nye studieplasser
    - Styrket basis (midlertidig)
- 2010 (forslag til budsjett)
  - Økte bevilgninger til forskning på spesifikke områder
  - Styrket forskningsfond
  - Videreføring av nye studieplasser fra revidert
  - **Men** meget stramme budsjetter for UH-sektoren
    - Ikke styrket basisbevilgning
    - Ingen nye rekrutteringsstillinger

Veien videre

- Etter finanskrisen (2011? - 2012?)
  - Handlingsregelen skal "gjenvinnes"
  - Budsjettene blir generelt strammere
- Hvordan sikre den nødvendige satsingen på forskning og høyere utdanning da?
  - De underliggende behovene og betydningen for utviklingen av kunnskapssamfunnet må være avgjørende for å satse på forskning og utdanning
  - Ikke den makroøkonomiske situasjonen
- Og der har vi støtte i Soria Moria II
  - Det gjenstår bare å realiserer det !

www.uhr.no

uhr@uhr.no